

EMOJIKULTUREN

Emotionalisering och församtaligande av skriftlig kommunikation



Författare: Hannah Busch och Emma Olausson
Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet
Medie- och kommunikationsvetenskap, MKVK04 HT17
Handledare: Fredrik Miegel
Examinator: Fredrik Schoug

Sammanfattning

Emojikulturen - Emotionalisering och församtaligande av skriftlig kommunikation är författad av Hannah Busch och Emma Olausson, vid Institutionen för kommunikation och medier vid Lunds universitet. Studiens syfte har varit att utmana föreställningen om att förmågan att kommunicera känslor i medierad kommunikation gått förlorat i och med den ökade digitaliseringen, genom att undersöka vad som händer med samtalet när emoji används i kommunikationen. Detta genom att utföra fokusgruppsintervjuer med respondenter i åldern 20–30 år, en kommunikativt aktiv grupp som vuxit upp med emoji. Då syftet även var att undersöka emojis grammatiska funktion och meningstilldelning anledes ett teoretiskt ramverk bestående av teorier om intimitet, känslöförmedling och mikromakt, samt emoji som ett grammatiskt verktyg i medierad kommunikation. Studien visar hur respondenterna byggt upp en egen kultur kring sitt emojianvändande, med egen grammatik och förhållningsregler. De har utvecklat ett sätt att föra in känslor och intimitet i skriftlig kommunikation, något som tidigare forskare menar har gått förlorat.

Nyckelord: *emoji, emojibruk, emotionalisering, församtaligande, intimitet, känslöförmedling, mikromaktsutövning*

Innehållsförteckning

Förlorad kompetens eller utvecklad expertis?	1
En naturlig del av kommunikationen	2
En studie i kommunikation	4
Metodologiskt tillvägagångssätt	4
Genomförande och urvalsprocess	4
En del av samma generationsexpertis	5
Perspektiv på medierade samtal	6
Intimitetens intåg	6
Emojikoden	7
En emojikultur	8
Grammatiskt regelverk	8
Skämtar du?	13
Ett aktivt kulturskapande	14
Mikromakt och måsten	17
En generationsexpertis	19
Församtaligandet av kommunikationen	21
Att visa vem man är	25
“De förstår inte grejen”	26
Emojikulturens känslomässiga expertis	30
Referenser	33

Förlorad kompetens eller utvecklad expertis?

Att kommunicera känslor i mellanmännsliga samtal är en vital del av kommunikationen. Vi gör det både icke-verbalt genom kroppsspråk och ansiktsuttryck, men även genom röstläge och betoning av ord eller fraser. Det är en viktig del av samtalet för att kunna förmedla för den man pratar med hur man känner och vad man menar med det som sägs, ett sätt att berika språket och de ord som används.

Idag hålls även våra närmaste och viktigaste relationer vid liv över geografiskt långa avstånd genom möjligheten till digital medierad kommunikation. Forskare som Turkle (2011) har dock uppmärksammat farhågorna med medialiseringen av de intima relationerna, med följder som att de ungdomar som växer upp i den digitaliserade världen inte klarar av att uttrycka känslor och undviker allvarliga konversationer. Men är det verkligen så att medierad kommunikation utesluter möjligheten att kommunicera känslor, eller har det snarare inneburit en utmaning gällande hur det kan göras? I verbal kommunikation förmedlar vi känslor och intention genom exempelvis ansiktsuttryck, röstläge och kroppsspråk. Sådana antydningar saknas i skriftspråket, vilket kan vara en av anledningarna till tidigare forsknings skepticism till förmågan att förmedla känslor genom digital medierad kommunikation. Ord går att förmedla i såväl verbal som i skriftlig kommunikation, men de icke-verbala antydningarna faller bort på grund av att de inte har någon motsvarighet i skriftspråket. I en värld där allt mer av vår kommunikation sker digitalt och online, har det uppstått ett behov av ett uttryckssätt som är anpassat efter dagens digitala medier för att kunna förmedla känslor även i skriftlig kommunikation.

Tidigare forsknings fokus på medialiseringens problematiska följder för förmågan att kommunicera emotioner visar hur viktigt det är för människan att kunna visa känslor och vårda intima relationer. Vi förnekar inte att det uppstått problematik vad gäller emotionalisering av medierad kommunikation, det vi dock ifrågasätter är acceptansen av att det inte skulle gå att göra någonting åt denna problematik. Det är tydligt att det krävs en markör för intimitet i medierad kommunikation, ett sätt att öka tillförandet av känslor i skriftspråk och på så vis överbrygga avsaknaden av känslöförmedling i digitaliserade intima relationer. Ett uttryck för detta är införandet av symbolspråk i digital medierad kommunikation, i form av emoji, som bidrar till att förmedla något skriftspråket inte räcker

till för. Syftet med vår studie är att utmana föreställningen om att förmågan att kommunicera känslor gått förlorad i medierad kommunikation genom att undersöka vad som händer med samtalet när visuella referenser som emoji används i kommunikationen. Detta gör vi genom att studera hur emoji blivit ett uttryck för intimitet och emotioner i medierade samtal. Därför ställer vi oss följande frågor: Vilka betydelser och grammatiska funktioner tillskrivs emoji av användarna? Hur används emoji för att markera intimitet, närhet och avstånd i skriftlig kommunikation?

En naturlig del av kommunikationen

Den tidigare forskningen som rör emoji fokuserar mer på tolkning av enskilda symboler än varför de används och vilken betydelse de tillskrivs i kommunikationen. I forskningsfältet inkluderas också studier på emoticon, emojis föregångare, då ytterst lite forskning gjorts på dessa symbolspråk. Sherry Turkle, som forskat kring samtalets betydelse i dagens allt mer medierade kommunikation, är kritiskt inställd till följderna av den ökade digitaliseringen av den skriftliga kommunikationen. Hennes forskning behandlar det medierade samtalet som stort, inte just bruket av emoji eller emoticon. I *Alone Together* (2011) skriver Turkle att ungdomarna utvecklat en generations-expertis för nya digitala medier, då det inte fanns några riktlinjer för hur de skulle användas när de infördes. Ungdomarna som växer upp idag blir tidigt så vana vid att använda sig av teknologin att det går att likna vid en naturlig aktivitet för dem. Turkle är kritisk till följderna av kommunikation genom digitala medier, då hon anser att det simplificerar och reducerar den emotionella aspekten av samtalet och gör att vi förlorar förmågan att kommunicera våra känslor i skrift.

Tvärtemot Turkle (2011), menar Jaeger och Ares (2017) att känslor idag oftare förmedlas med emoji än med ord. De har i sin studie fokuserat på emoji som representerar ansiktsuttryck, för att undersöka hur känslor förmedlas genom användandet av dem. Syftet med deras studie har varit att undersöka vilka dominanta uppfattningar som förknippas med emoji som representerar vissa ansiktsuttryck. Även Alshenqeti (2016) menar att emoji kan fungera som visuella representationer av känslor, vilket kan förstärka meddelanden på samma sätt som icke-verbala uttryckssätt förstärker kommunikation ansikte mot ansikte. Han menar att den farhåga Turkle (2011) uttrycker om att språket blir avemotionaliserat är obefogad, då människan alltid har varit i behov av att kommunicera sina känslor och därmed skapar sätt att göra det även i nya kommunikationsformer. Alshenqeti (2016) betonar också vikten av emoji

för att undvika missförstånd. Han menar att emoji blir ledtrådar för att förstå meddelandets kontext, eftersom de tillför information om avsändarens intention och inställning till meddelandet.

För att undersöka hur missförstånd uppstår har Thompson och Filik (2016) studerat hur emoticon används för att visa just intention i skriftliga medierade meddelanden. Emoticon är en föregångare till emoji, bestående av tecken från tangentbordet. En glad emoticon skrivs exempelvis :) medan motsvarande emoji kan vara 😊. Författarna fokuserar på sarkasm, som är särskilt svårt att utläsa i skrift, och ämnar förstå hur emoticon kan användas för att klargöra potentiellt tvetydiga meddelanden. Deras forskning baseras på emoticon, men är relevant för oss eftersom syftet att studera hur de används för att markera intention även går att applicera på emoji. Även Skovholt, Grønnings och Kankaanranta (2014) har studerat emoticon, men fokuserar på hur de används i e-post på arbetsplatser. Resultatet av studien pekar mot att emoticon generellt gör att meddelanden uppfattas mer positivt, och att de kan fungera som dämpare för negativa budskap. I enlighet med Alshenqeti (2016), menar författarna att emoticon stöttar skriftliga meddelanden på samma sätt som kroppsspråk används för att stärka kommunikation ansikte mot ansikte.

Marcel Danesi (2017) har med hjälp av fokusgruppsintervjuer studerat vad studenter lägger för betydelse i användandet av emoji. Hans resultat pekar på att ytterligare information om avsändaren kan förmedlas i meddelanden där emoji används, och att emoji därför är ett effektivt sätt att tillföra bland annat känslor. Genom att studera placeringen av emoji har Danesi även fastställt emojis huvudsakliga funktioner i skriftlig kommunikation, och sett emoji som en del av en gemensam grammatik. Det finns en viss likhet mellan Danesis och vår studie i den mån att de båda behandlar emojis grammatiska funktioner, dock finns det en relevant skillnad i att vi lägger mer tyngd vid emojis känslomässiga funktion för samtalet.

Steven, Waites och Denton (2016) har undersökt om emoji kan underlätta i situationer där det är svårt att beskriva sina känslor i ord. Att använda sig av visuella referenser är då fördelaktigt, vilket emoji ger en möjlighet till. De diskuterar också vad det kan få för följd att stora företag har börjat använda sig av emoji i reklam. Att ständigt uppleva emoji som ett kommunikationsmedel ställer krav på den enskilde individen att lära sig förstå och själv använda emoji för att kunna vara en del av kommunikationen.

Att emoji blivit en naturlig del av skriftlig kommunikation är något samtlig tidigare forskning konstaterat. Fokus har tidigare legat på eventuella problematiska följder av att vi ökar den digitaliserade medieringen av kommunikationen. Något som saknas är dock forskning på emojis betydelse i det medierade samtalet, och vilken mening användarna tillskriver emoji. För att förstå det räcker inte bara kunskap om de enskilda symbolernas mening, därför vill vi bidra med en samtalsstudie för att undersöka motivationen bakom emoji-bruket, som blivit en så stor del av den moderna medierade kommunikationen.

En studie i kommunikation

Metodologiskt tillvägagångssätt

För att kunna studera kommunikation behövde vi försätta respondenterna i en kommunikativ situation. Därför valde vi att genomföra fokusgruppsintervjuer, då en livlig interaktion kan göra så att spontana och emotionella uppfattningar kommer fram i större utsträckning än vid en strukturerad, enskild intervju (Kvale och Brinkmann 2014:191). En annan stor fördel är att de samtal som respondenterna för har möjlighet att utvecklas till resonemang som sträcker sig långt utanför de frågor vi hade tänkt att ställa (Østbye 2004:103). Vi ville att respondenterna skulle kunna resonera tillsammans kring hur de ser på kommunikation med emoji och hur de beter sig i kommunikativa situationer där de används.

Genomförande och urvalsprocess

Valet att genomföra fokusgruppsintervjuer innebar också att vi var helt fria att ställa de frågor som var relevanta för vår egen studie, och att vi hade möjlighet att själva bestämma målgrupp efter relevans. Vi valde att tillfråga respondenter i åldern 20–30 år, merparten studenter, en kommunikativt aktiv grupp som vuxit upp med emoji och som man i mycket annan forskning ofta drar slutsatser om. Det är dessutom samma åldersgrupp som Turkle (2011) intervjuat, och genom att välja respondenter i samma åldersspann kan vi lättare problematisera hennes forskningsresultat utifrån vår egen studie. I början av november 2017 hörde vi av oss till studenter i vår omgivning och bad dem att i sin tur fråga bekanta i urvalsåldern som kunde tänkas medverka. Resultatet blev fyra fokusgrupper, bestående av fyra till sex respondenter i varje grupp. Bortfallet var minimalt, då det endast var en person av de tillfrågade som inte dök upp.

Vi försökte, i den mån det var möjligt, skapa ett bra samtalsklimat i varje grupp genom att sätta ihop grupper där alla kände någon sedan tidigare. Detta gjordes med förhoppning om att

alla deltagare skulle känna sig bekväma, vilket i sin tur skulle gynna diskussionerna. Eftersom flera var bekanta sedan innan var det naturligt avslappnad stämning i grupperna redan vid start. Vi såg även till att hålla fokusgruppsintervjuerna i en för samtliga deltagare familjär miljö, vilket är vanligt för kvalitativa studier med mer generella forskningssyften (Brennen 2017:65). Inledningsvis gjorde vi en tankekarta över de teman vi ville att deltagarna skulle resonera kring, och utifrån dessa konstruerade vi sedan en intervjuguide som vi använde som underlag i intervjuerna. Vid utformandet av intervjuguiden utgick vi till viss del från Asplunds (1987b) teori om mikromakt, samt från Danesis (2017) resonemang om emoji som grammatiskt verktyg. Då ämnet är relativt outforskat ville vi inte begränsa oss för mycket, utan låta deltagarnas diskussioner få röra sig lite utanför våra teman. Eftersom vi ville låta dem reflektera kring sitt eget emojibruk var det rimligt att låta dem berätta om det fritt.

Vi spelade in samtliga konversationer från fokusgruppsintervjuerna och transkriberade dem därefter. I det transkriberade materialet har fokusgruppsdeltagarna fått slumpmässigt valda fiktiva namn, medan våra namn är oförändrade. I de delar som återges i uppsatsen har vi dock fetmarkerat våra egna namn för att tydliggöra när det är vi som intervjupersoner som pratar eller ställer frågor. Vid tillfälle vi inte hört vad respondenterna sagt, eller det varit för otydligt för att göra en rättvis transkribering, markeras detta i text med symbolen (-?-). Genom att vi spelat in intervjuerna stärks studiens metodologiska reliabilitet, då vi kunnat gå tillbaka till allt som har sagts ord för ord, snarare än att förlita oss på anteckningar, något som också kan stärka studiens validitet (Østbye 2004:120f). Det transkriberade materialet kodades sedan grupp för grupp, först efter de övergripande teman vi kommit fram till och sedan på mer djupgående tematisk nivå. Vi kodade diskussioner snarare än individuella uttalanden, och jämförde löpande resonemang ur de olika fokusgrupperna för att hitta mönster och mening i deltagarnas diskussioner om användandet av emoji.

En del av samma generationsexpertis

Då målet med fokusgrupper ofta är att kunna fastställa hur människor tänker och agerar individuellt och inom en social grupp genom stimulerad diskussion, väljs vanligtvis deltagare utifrån likheter i bakgrund och demografi (Brennen 2017:62). Vår urvalsmetod innebar dock en något homogen grupp respondenter, kanske framförallt på grund av begränsningar gällande geografisk räckvidd och valet att använda snöbollsurval. Före intervjun visste respondenterna inte mer än att vår studie skulle handla om emoji och medierad kommunikation, detta för att

vi ville undvika att styra konversationerna i förväg. Även om vår intention var att inte styra diskussionerna är det dock omöjligt att som intervjuare inte alls påverka respondenterna, då det alltid sker i någon grad (Østbye 2004:153). Det kan också vara svårt för forskare att skapa distans till sitt studieobjekt, särskilt om objektet ingår i den kultur som forskarna själva ingår i (Ehn&Löfgren 2001:8). Det kan alltså ses som en nackdel att vi som forskare ingår i samma kultur som respondenterna, då det kan medföra svårigheter att problematisera och analysera objektet "utifrån". Dock är det framförallt en styrka att vi besitter samma generationsexpertis som respondenterna, och har förståelse för deras sätt att kommunicera eftersom vi har samma referensramar för emoji.

Perspektiv på medierade samtal

Intimitetens intåg

Det är lätt att tänka på intimitet endast i relation till sexuell eller romantisk emotionalitet. Giddens (1992) betonar dock hur det i vårt moderna samhälle skett en omvandling av intimitet och diskuterar intimitet både i mer övergripande termer som samhälle och demokratisering, men även i mellanmännsliga relationer. Även om hans fokus kanske framförallt är på sexuella relationer och äktenskap betonar Giddens att intimitetens omvandling inte enbart handlar om sex och kön. Intimitet är först och främst en fråga om emotionell kommunikation, men alltså inte nödvändigtvis en sexuell eller romantisk emotionalitet. En intim öppenhet är en nödvändig förutsättning för samspel. För att uppnå en intim relation krävs det att man känner till både den andra personens karaktärsdrag, samt gör sina egna åtkomliga, intimitet kan inte bara absorberas av en part.

Även om Giddens (1992) inte berör intimitet i skriftlig kommunikation är hans resonemang om intimitet i mellanmännsliga relationer applicerbara och viktiga i undersökningen av hur emoji kan användas för att stärka känslöförmedling och vårda intima relationer i skriftlig kommunikation. Då vi vill öka förståelsen för vilken roll emoji spelar i kommunikationen använder vi även Asplunds (1987a; 1987b) teorier om samtal, hälsningsceremonier och mikromaktsutövande i kommunikation med andra. Detta för att se hur vi kommer att föra samtal och förmedla känslor, med eller utan emoji, i skriftlig kommunikation. När vi för ett samtal ansikte mot ansikte använder vi oss av mängder av icke-verbala antydningar för att visa känslor och sinnesstämning gentemot vår samtalspartner. I skriftlig kommunikation endast med ord saknas dessa antydningar, och alla känslor måste istället förmedlas rakt ut

med ord. Här vill vi med hjälp av Asplunds resonemang se hur emoji kan användas som icke-verbala antydningar för att förmedla känslor, samt bli uttryck för mikromaktsutövning. Vi kommer även undersöka hur det medierade skriftliga samtalet liknar det verbala, genom införandet av visuella antydningar som bidrar till emotionalisering och det vi kallar församtaligande av den skriftliga kommunikationen.

Emojikoden

För att förstå hur emoji kan användas som ett sätt att uttrycka personlighet använder vi oss av Goffmans (1959:28ff, 51f) resonemang kring intrycksstyrning genom skapandet av en fasad. Genom liknelser med en teaterscen förklarar Goffman hur vi agerar framför en publik i skapandet av den personliga fasaden. Det syftar till uppförande i det fysiska rummet, men även i digital medierad kommunikation uttrycker vi personlighet och identitet genom hur vi uppträder och hur vi väljer att visa upp den personliga fasaden. Genom koder och antydningar ger den agerande sin publik tecken på det som är betydelsefullt i framträdandet, och här är vi intresserade av att se hur emoji kan användas för att fylla motsvarande funktion. Även Asplund (1987a:122ff) pratar om hur vi ständigt sänder ut antydningar i de till synes mest all dagliga aktiviteter, för att människorna runt omkring oss ska förstå hur vi ska förhålla oss till varandra. Att gå på en trottoar är till exempel inte något man "bara" ägnar sig åt, menar Asplund, utan genom sådant som hastighet och avstånd tolkar man hur man ska bete sig i mötet med de andra på trottoaren. Även i skriftlig kommunikation behöver vi antydningar för att förstå hur vi ska förhålla oss till varandra i olika konversationer. Genom att applicera Asplunds resonemang på vårt material vill vi se hur emoji kan användas som koder för att markera exempelvis avstånd och närhet i intim skriftlig kommunikation.

Även i verbal kommunikation ansikte mot ansikte krävs det kodning och avkodning för att nå ut med och tolka budskap, menar Jakobson (1974:143f). Kontext, koder och kontakt är det han menar utgör de beståndsdelar som tillsammans möjliggör kommunikation. Kontakten kan både vara en fysisk kanal och en psykologisk förbindelse mellan sändare och mottagare, som gör att de förstår varandra. Asplund (1987a:125f) resonerar om hur verbala samtal sker växelvis genom att de olika parterna får komma till tals turvis, och inte bara avslutas genom att man slutar prata utan kräver komplexa och något problematiska samtalsprocesser. Tillsammans med Jakobson ämnar vi använda Asplunds resonemang för att studera hur det verbala samtalet genom emoji har överförts till skriftlig kommunikation. Vi vill undersöka emojibruket i egenskap av ett kulturellt medvetande hos respondenterna. Ehn & Löfgren

(1982) menar att kulturellt medvetande består av gemensamma referensramar för koder och bygger på kommunikation genom ett delat språk. Ett kulturanalytiskt perspektiv kan medvetandegöra dolda premisser genom vilka man kan förstå det sociala livets förutsättningar för handlande, i detta fall hur emoji används och tolkas i vardaglig kommunikation.

En emojikultur

Grammatiskt regelverk

För studiens deltagare är emoji en självklar del av den vardagliga medierade skriftliga kommunikationen, framförallt i en mer informell kontext i konversation med vänner och familj. Deltagarna använder emoji som en förstärkning av skriftspråket, ett sätt att “nyansera språket” och förmedla känslor och sinnesstämning.

Emma: Men skulle du känna att emoji *är* en naturlig del av vardaglig konversation?

Alltså i en mer informell kontext?

Karin: Jaa.

Liam: Mm.

Karin: Jag använder det jättemycket, det är ett sätt att nyansera ett språk som är ganska kantigt i skrift. Att man lätt missförstår varandra eller, ja men att man kan uppfattas som otrevlig eller kort i tonen när man kanske egentligen bara faktiskt skriver precis det man menar. Emojis är ju ett sätt att ytterligare uttrycka sig (-?-) och då kan ju på samma sätt avsaknaden av emojis helt plötsligt också demonstrera nånting, om man är van vid att få hjärtan och glada gubbar och helt plötsligt så är det “okej punkt”.

Madeleine: [skratt]

Liam: Men skrift är ju en väldigt begränsad kommunikationsform, jämfört med en konversation som vi har nu, du har inga tonlägen du har inget kroppsspråk, du har inga så här... Emojis sätter ju lite tonen, stämning, känsla på det du skriver, det blir ju en annan grej.

Emoji kan förstås som en kultur, bestående av gemensamma kunskaper, tankemönster och en medvetenhet kring användande och betydelseskapande. Ehn & Löfgren (1982:13) diskuterar hur ett sådant kulturellt medvetande bygger på kommunikation och en gemensam referensram för koder och budskap. Emojikulturen kan verka begränsad, då användarna är beroende av befintliga emojitangentbord för att kommunicera med emoji. En begränsning som ändå går att se som naturlig, då vi aldrig är helt innovativa i vår kommunikation, utan alltid är begränsade till kulturen (Asplund 1987b:26). Den innebär inte heller att det inte går att vara kreativ i emojibruket, utan snarare att det kreativa ligger i hur emoji används - inte hur de skapas.

Deltagarna i våra fokusgrupper har vuxit upp med digital skriftlig kommunikation och emoji. Med uppkomsten av emoji följde ingen regelbok, utan uppförandekoder och grammatiska

regler har utvecklats och skapats allt eftersom de använts. Detta har lett till en så kallad generations-expertis för personer födda sent 80-tal och tidigt 90-tal (Turkle 2011:199). Denna kompetens krävs för att kunna förstärka skriftspråket genom att implementera och förstå substitut för ansiktsuttryck och kroppsspråk med emoji. Samma sorts kompetens som krävs för all interaktion, även ansikte mot ansikte. När människor exempelvis går på en trottoar sänder de ut antydningar till varandra för att förstå och markera hur de ska förhålla sig till varandra. På trottoaren består antydningarna av sådant som kroppshållning, hastighet och avståndet man håller till andra (Asplund 1987a:122ff). I skriftlig kommunikation kan emoji istället användas för att sända ut liknande antydningar till mottagaren, som ett substitut för kroppsspråk och som en markör för intimitet och avstånd. Precis som det behövs en förståelse för de kulturella koder som används i interaktion ansikte mot ansikte kräver emoji en gemensam kompetens för att förstå symbolernas konnotationer och funktion i den skriftliga medierade kommunikationen. Våra respondenter har genom användandet av emoji utvecklat antydningar för tolkning av skriftlig kommunikation, som en del av generations-expertisen.

Liam: Man får ju anpassa sig. Aubergine visste jag inte vad det betydde, var det inte du och Vanessa som berättade det för mig? Jo.

Karin: Jo.

Liam: Så bara jaha?

Emma: Och nu tycker du att det betyder?

Liam: Ja det är ju sexrelaterat...

Alla: [skratt]

[...]

Liam: Fast ja... Man får ju anpassa sig, vi måste ju vara överens om vad symbolerna betyder för annars blir det ju som Karin sa innan, att ja men vad menar du när du skickar den?

Asplund (1987a:127) menar att vi aldrig helt oproblematiskt “bara” går, eller “bara” konverserar, utan att vi alltid följer regler. På samma sätt kommunicerar vi inte “bara” med emoji, de fungerar inte om mottagaren inte förstår vad man menar med dem. Deltagarna i vår studie har utvecklat regler att följa, de tolkar och sänder ut antydningar för att förstå varandra. Kommunikation med emoji kräver precis som all kommunikation en kompetens för att förstå antydningar. I kommunikation ansikte mot ansikte lär vi oss läsa av ansiktsuttryck, och på samma sätt har vår studies deltagare utvecklat en kompetens för att läsa av emoji. De har församtaligt den medierade skriftliga kommunikationen genom emoji bruket. Det är ett sätt att komma runt den känslomässiga begränsning som Turkle (2011) befarar att den ökade medieringen av kommunikation skulle medföra, genom att införa känslor, intimitet och en mer individuell präglning genom emoji.

Att ökad snabb medierad kommunikation genom digitala enheter hotar förmågan att kommunicera känslor är ett viktigt problem som Turkle (2011) belyser. Dock drar hon något förhastade slutsatser om att det är en förmåga som har gått förlorad. Våra respondenter visar hur införandet av emoji i den skriftliga medierade kommunikationen är ett sätt att uttrycka intima känslor som hade varit omständiga eller omöjliga att förmedla enbart med ord. De har hittat ett sätt att kommunicera som innebär att intima relationer kan underhållas utan begränsning av tid och rum. Emoji har öppnat upp för ytterligare möjligheter att förmedla känslor och intimitet även i kommunikation som inte sker verbalt, och har på så sätt minskat avståndet till de personer med vilka vi har intima relationer som underhålls med hjälp av skriftlig kommunikation.

Den intima aspekten är essentiell i all kommunikation, och när förutsättningarna för kommunikation förändras måste man hitta nya sätt att uttrycka den. Intimitet utgörs av rättigheter och skyldigheter gentemot andra. Det kräver både att man känner till den andras egenskaper och karaktärsdrag, samt att man är öppen med sina egna och gör dem tillgängliga för mottagaren (Giddens 1992:88, 164). Fokusgruppsdeltagarna har genom emoji hittat ett sätt att göra sina känslor och karaktärsdrag tillgängliga för andra, och har med emoji tillfört intima känslaspekter. De har tagit kontroll över intimitetsförmedlingen i sina relationer genom att öka öppenheten i den medierade skriftliga kommunikationen i och med implementeringen av emoji, snarare än att låta den gå förlorad som Turkle (2011) befarat. Generös öppenhet i kommunikation är essentiell i en intim relation (Giddens 1992:162ff). Emojibruket bidrar till att möjliggöra just det i digitala skriftliga konversationer, genom ökad känslöförmedling och öppenhet, men det är ett lika viktigt krav i all kommunikation.

Turkle (2011:207) menar att vi i skriftlig kommunikation berövar oss själva vår röst och förmågan att kommunicera raden av olika mänskliga känslor. Deltagarna i vår studie betonar dock istället de möjligheter emoji innebär för att kunna förstärka, spegla och förmedla sin röst och sina känslor även i icke-verbal medierad kommunikation. Emojianvändandet innebär ett sätt att återerövra förmågan att uttrycka känslor i skrift och ett icke verbalt-uttryck för den egna rösten. Det visar hur viktig känslöförmedling är för kommunikation, att skriftlig kommunikation inte hade fungerat tillräckligt bra utan förmågan att förmedla känslor. Istället för att acceptera ett uteslutande av känslöförmedling och förmågan att sätta sin egen röst och personliga präglning på den medierade kommunikationen visar studiens deltagare hur man med

hjälp av emoji istället kommit över hindret. Användandet av emoji gör det möjligt att prägla de skriftliga meddelanden man skickar med personlighet, genom att ge visuella uttryck för de antydningar man använder i konversationer ansikte mot ansikte. Alshenqeti (2016:56f) menar att emoji kan fungera som visuella representationer av ord eller känslor och att de förstärker meddelanden på ett motsvarande sätt som icke-verbala antydningar gör i kommunikation ansikte mot ansikte. Emoji innebär ett sätt att implementera denna i kommunikation ansikte mot ansikte så viktiga aspekt även i skriftlig kommunikation.

Reglerna för hur emoji ska användas är dock under ständig utveckling och förhandling, något som märks tydligt i hur deltagarna resonerar kring sitt eget och andras emoji-användande. Den oskrivna emoji-grammatiken som styr användandet baseras på användarnas erfarenheter och konnotationer. Ehn och Löfgren (1982:12ff, 69) menar att människan omformar alla kulturer genom nya erfarenheter och ifrågasättande av de rådande dominerande frågeställningarna. Kulturen produceras och reproduceras ständigt, och olika grupper skapar egna erfarenhetsvärldar. Vår studies deltagare ifrågasätter det "kantiga" och formella skriftspråket och använder emoji för att applicera en förhöjd känslöförmedling och intimitet i skriftlig kommunikation. Det är dock något som för respondenterna implementerats över tid och nu känns så självklart att det inte ifrågasätts.

Karin: [...] det är ju inte svårt att tyda emojis, det går som på automatik.

Madeleine: Mm.

Karin: Det är någonting man har lärt sig.

Emma: Mm.

Liam: Ja, det används ju så mycket att man ju verkligen vant sig vid det, det stör aldrig.

Det går att likna fokusgruppsdeltagarnas emoji-kompetens vid att tala ett språk flytande. Men även om tolkandet och användandet av emoji känns lätt och naturligt för deltagarna, finns det meningsskiljaktigheter kring hur vissa emoji bör användas. Likt dialektala skillnader i ett verbalt språk uttrycker deltagarna olika tolkningsmöjligheter av vissa emoji.

Pamela: Jag menar den emoji använder jag, den är lite söt och så är det en liten tunga och då brukar jag använda den för att det är lite mysigt, gulligt typ.

[...]

Nadia: Är inte det, jag tycker... Jag tolkar den som att den gubben tycker någonting är gott, att den slickar sig runt munnen.

Ofelia: Mhm.

Pamela: Aah, nää...

Rakel: Ja, är det den?

Emma: Den som har den lite större munnen, eller vad man ska säga, lite vidare?

Rakel: Ah, ja det är ju den här som är gott.

Pamela: Jag gillar den, den är så här lite “hihi”, typ.
Rakel: Jag får se vilken du menar?
Ofelia: Äh men den tycker jag nog också att det är gott.
Pamela: [Visar på sitt emojitangentbord] Jämte hjärt-gubben, att det är gott?
Rakel: Ja det är gott, ja.
Nadia: Jaa, men det tycker jag också, så här att det är lite smarrigt.
Pamela: Nää, jag tycker det är lite gulligt. Men... Har jag... Tänk om jag skickar fel!

Om mottagaren inte har samma associationer till en emoji som avsändaren och därför inte tolkar meddelandet på samma sätt, menar deltagarna att det är avsändaren som “gör fel” och behöver ändra hur hen använder den emoji. Även om man är säker i sin uppfattning om vad emoji konnoterar menar deltagarna att det är avsändaren som bör revidera den egna uppfattningen av emoji, och utifrån det anpassa sitt användande efter hur mottagaren uppfattar den.

Liam: Jag har fått anpassa mig, fått klagomål på vissa smileys och så, så att man får sluta använda grejer för att de betyder olika grejer, eller tolkas på andra sätt än vad jag menar att skicka dem och då...
Emma: Vilka skulle det vara då till exempel som har blivit misstolkat?
Liam: Men såhär, p-gubbe, en vanlig smiley.
Emma: Den som räcker ut tungan?
Liam: Ja, den som räcker ut tungan, och... vanlig smiley, för att folk säger “men nää den är creepy”
Madeleine: Ja men det...
Liam: Det är ju inte det jag vill, det är ju inte det som är min mening med att skicka den, så om du uppfattar den så så får jag ju bara sluta skicka den.
Emma: Mm.
Liam: För att om du uppfattar den så, så kommer nästa person antagligen att uppfatta den så och...
Karin: Det spelar ju inte så stor roll vad *du* tycker om emoji.
Emma: Nä?
Karin: Det är ju den som tar emot den, vad den tolkar den som, för det är ju så, förmedlar du inte det du vill så är det ju värdelöst.

Eftersom emoji-regelverket ännu är under förhandling krävs det fortfarande element av anpassning. Istället för att försöka förklara sin egen tolkning av emoji och på så sätt få den “godkänd” av mottagaren anpassar sig både Liam och Karin efter mottagarens uppfattning av emoji. De menar att det inte handlar om vad man själv tycker om emoji, utan hur mottagaren tolkar den, i likhet med hur Pamela tvivlar på sin egen uppfattning av 😊 snarare än att försöka övertyga de andra om att hennes uppfattning är korrekt. För att en aktivitet ska bli meningsfull för andra är det viktigt att avsändaren förmedlar det som den hade tänkt sig under själva interaktionen (Goffman 1959:35). För att detta ska vara möjligt är det därför viktigt att göra någon form av mottagaranalys för att säkerställa att mottagaren har samma

uppfattning av emoji som man vill använda, för att meddelandet ska kunna tolkas på rätt sätt. Både avsändare och mottagare måste förstå budskapets koder (Jakobson 1974:143f).

I skriftlig kommunikation med emoji gäller anpassning efter regler på samma sätt som Asplund (1987a:127) menar att vi anpassar oss i övrig konversation. Det existerar en ritualisering av kommunikationen, ett rätt sätt att bära sig åt och därmed även sätt som inte fungerar och då behöver anpassas. Det är en sådan ritualisering fokusgruppsdeltagarna ägnat sig åt i processen att komma fram till ett gemensamt regelverk för emoji-bruket. Studiens deltagare har behövt lära sig hur de ska förhålla sig till emoji under tiden de har börjat använda dem. Ehn och Löfgren (1982:90) benämner processen när begrepp, betydelser och symboler blir till något naturligt och ofreflekterat i människors medvetande som kulturell prägling. Det handlar om ett kulturellt underhåll genom olika former av inläring, där den mest effektiva inlärningsprocessen är den som är omsluten av det vardagliga. Respondenterna har vuxit upp med emoji som en del av sin vardag, och har utvecklat kulturella ramar och regler för en gemensam grammatik genom att inkludera emoji i den skriftliga kommunikationen. De har lärt sig tolka emoji precis som de lärt sig tolka ansiktsuttryck, tonlägen och andra antydningar i kommunikation ansikte mot ansikte.

Skämtar du?

I kommunikation ansikte mot ansikte är fysiska uttrycksformer som exempelvis gester och ansiktsuttryck, röstläge samt kroppsspråk en bidragande faktor till kommunikationen (Alshenqeti 2016:60). Avsaknaden av dessa i skriftlig kommunikation lämnar rum för oerhört många tolkningsmöjligheter av ett meddelande. Därför är det av stor vikt för avsändaren att försöka förmedla sitt budskap så tydligt som möjligt, för att minska risken för missförstånd. Det som hade markerats med ansiktsuttryck eller ett ironiskt tonfall i en interaktion ansikte mot ansikte behöver i skriftlig kommunikation markeras på ett annat sätt. Avsaknaden av icke-verbala uttrycks sätt i skrift gör att det är svårt att förmedla ironi, då budskapets mening ofta är motsatsen till det skrivna (Filik & Thompson 2016:107). I sammanhang där det ska framgå att avsändaren inte är seriös är emoji därför extra viktiga. Tillägget av emoji innebär en annan betoning på föregående ord eller fras, vilket kan ge texten en ny mening och betydelse (Danesi 2017:56). Emoji kan därför fungera som markörer för ironi, som förmedlar och understryker det ironiska budskapet.

Liam: Ibland behövs det för att förtydliga känner jag, för man missförstår. Om det är någon gång du och jag missförstår varandra, så är det när vi skriver.

Karin: Ja, absolut.

Emma: Men kan emoji då hjälpa till att sätta ton eller förklara känslan i de här orden?

Liam: Ja, jag skulle säga att det underlättar.

Karin: Ja för ibland tycker du att du är väldigt rolig...

Liam: [skratt]

Karin: ...och så skriver du något halvironiskt eller någonting sådant, och du vet, lägger man inte till emoji så är det ju snarare lite elakt...

Madeleine: Då fattar man inte.

Liam: [skratt]

Karin: ...och då är det lite såhär, okej, vi är här nu.

Emma: [skratt]

Karin: Och hade du lagt till en skrattgråtande smiley eller någonting, eller ett hjärta, då förmedlar ju det motsatsen, så det är ju väldigt klargörande.

Precis som det i kommunikation ansikte mot ansikte inte bara finns ett enda sätt att förmedla ironi, finns det i skriftlig kommunikation flera olika emoji som kan fungera som markörer för ironi. Förmedlandet av ironi ligger inte i en specifik "ironi-emoji" utan framgår snarare genom kontexten som emoji bidrar till att skapa. Fokusgruppsdeltagarna berättade om hur vissa emoji fick en annan, intern, betydelse i kommunikation med nära vänner. De interna språkkoder som dessa emoji är uttryck för är inte betydelsefulla för någon annan, utan fungerar bara i den specifika relationen. I interaktion ansikte mot ansikte kan nära vänner kommunicera enbart genom utbyte av blickar och med hjälp av andra antydningar, som i just deras relation är betydelseladdade. Sådana interna associationer är en markör för relationens intimitet. I skriftlig kommunikation blir interna emoji ett sätt att visa på intimitet och närhet till varandra i kommunikationen, likt hur det på samma sätt visas genom icke-verbala gester eller antydningar i interaktion ansikte mot ansikte.

Ett aktivt kulturskapande

Respondenterna diskuterade emojis funktion i kommunikation på peer-nivå, det vill säga med någon annan ur samma åldersgrupp i en informell kontext. Att helt utelämna emoji ur medierad kommunikation på peer-nivå kan innebära att mottagaren uppfattar en som kall eller otrevlig. I kommunikation med personer man inte träffat tidigare, används därför glada emoji mer frekvent, för att signalera trevlighet och en positiv attityd. Alshenqeti (2016:60) menar att emoji kan fungera som en sorts avbild av sändarens ansiktsuttryck, som ska underlätta mottagarens tolkning. Studiens deltagare menade istället att emoji tillförde en bild av deras sinnesstämning, vilket minskar risken för att meddelandet tolkas på fel sätt. Istället för att förklara med ord att meddelandet ska tolkas i positiv mening, kände de att det var mer

effektivt att tillföra en emoji som konnoterar något positivt. Generellt var användandet av emoji något som hade en positiv koppling, vilket också var anledningen till att intervjupersonerna valde att inte använda emoji i meddelanden vars budskap var argt eller ledset. Trots att man har tillgång till ett brett spektrum av olika “ansiktsuttryck” i emoji-tangentbordet, används de med ledsna eller arga konnotationer inte i seriöst syfte. Däremot förmedlas ironi eller negativa känslor i mindre seriösa sammanhang med ledsna eller arga ansiktsemoji. När studiens deltagare ville markera att de var ledsna eller arga på riktigt, menade de att de snarare uteslöt emoji helt. Precis som emoji kan användas för att skapa närhet och intimitet, blir exkluderandet av emoji också ett sätt att skapa distans. När fokusgruppsdeltagarna är ledsna eller arga visar de det för mottagaren genom att sluta använda emoji, och på så sätt skapa distans till mottagaren. I interaktion ansikte mot ansikte har man möjlighet att med icke-verbala uttryckssätt skapa och markera närhet och avstånd, något som är viktigt för relationen (Asplund 1987b:22ff). Behovet av att kunna markera avstånd och närhet finns i all kommunikation, men uttryckssättet för att göra det är varierande. I skriftlig kommunikation är möjligheten att tillföra och utesluta emoji ett sätt att signalera distans till varandra.

En emojis placering har stor betydelse för hur ett budskap tolkas eftersom den betonar olika delar av meddelandet beroende på var i texten den används, men kan som tidigare visat även användas i ironiskt syfte. Att exempelvis kommentera en hemsk bild på Facebook med “Kul 😊”, där ordet “kul” följt av endast en glad emoji tolkas som att personen är seriös. Om samma emoji hade använts upprepade gånger hade budskapet istället tolkats ironiskt. Danesi (2017:109) liknar hur överdriven upprepning av emoji kan vara en markör för drypande sarkasm och förmedla ironi på samma sätt som exempelvis överdrivet kroppsspråk i interaktion ansikte mot ansikte .

Deltagarna i vår studie visade på en slags grammatisk överenskommelse gällande placering av emoji, exempelvis används emoji som konnoterar glädje och positivitet gärna i samband med en hälsningsfras för att sätta en vänskaplig och trevlig ton för det resterande meddelandet. Användandet av en emoji som konnoterar glädje i början av en konversation kan få konversationen att framstå som positiv, även om meddelandet senare innehåller negativa kommentarer.

Bea: Alltså i hälsningsfrasen, öppningen, då har jag väldigt ofta någon gubbe...

Emma & Elisabeth: Mm.

Bea: Någon smiley eller något sådant. Sen brukar det oftast vara att man har någon i slutet, i alla fall för mig.

Elisabeth: Jag har lite svårt för att sätta två olika gubbar i samma meddelande.

Caisa: [skratt]

Hannah: Vad tror du det beror på då Bea, att du vill sätta någon i slutet också? Vad ska det tillföra till texten?

Bea: Jag vet inte, ibland kan det vara någon jätteobetydlig. Typ som fäktningsgubben har ju börjat dyka upp i mina vanligaste.

Alla: [skratt]

Bea: Den är jättekonstig, alltså jag fattar inte vad den gör för något.

Alla: [skratt]

Bea: Men det är väl också bara för att man vill sätta något glatt i början och sen... jag vet inte, en lättsam ton i slutet också.

I en positiv kontext används emoji som konnoterar glädje eller lättsamhet både i början och i slutet av meddelandet, en grammatisk strategi som Danesi (2017:18–20) menar är ett sätt att bibehålla den vänskapliga känsla som vanligtvis sätts i början av en konversation. Detta minskar risken att avsändaren uppfattas som kort eller kall, men det blir tydligt att det även finns ett humoristiskt syfte i användandet av emoji som är “lite konstiga”. Dessa har inte några bestämda konnotationer som är gemensamma för användarna, vilket kan få en humoristisk effekt eftersom det lämnar meddelandet lite mer öppet för tolkning. Det konstiga i att använda en oväntad emoji utan tydliga konnotationer har en lättsam effekt på meddelandet. En del av det aktiva kulturskapandet studiens respondenter ägnar sig åt i skapandet av en gemensam emoji-grammatik sker oreflekterat genom det egna användandet samt genom tolkning och utvärdering av andras emoji-bruk. Deltagarna ifrågasätter, mer eller mindre omedvetet, den medierade skriftliga kommunikationens dominerande frågeställningar. Det är så kulturen omformas, i likhet med hur alla idéer och begrepp omformas över tid, snarare än att reproduceras utan förändring (Ehn & Löfgren 1982:15).

Konnotationsskapandet är en ständigt pågående process. Alla emoji har inte en för den gemensamma kulturen bestämd konnotation, och därmed inte heller en given plats i dess grammatik. Emoji kan också få olika betydelse beroende på i vilket medium och i vilket sorts meddelande de används. Studiens deltagare menade exempelvis att de generellt använde fler objekt-emoji på Instagram och Snapchat än vad de gör i direkt kommunikation på till exempel Facebook Messenger och i sms. I samband med bilder ökar användandet av objekt-emoji, vilka ofta används för att betona det som visas i bilden. Danesi (2017:87) menar att sådana grammatiska drag i huvudsak används för att förtydliga det redan förmedlade, och det kallas därför att emojin har en underbyggande funktion.

Studiens deltagare menade att de övervägande placerar emoji efter en avslutad mening eller fras, för att visa att den hänger ihop med den föregående texten. Emoji kan därför också ses som en sorts skiljetecken eller markör för att meddelandet byter inriktning, och får då återigen en syntaktisk funktion. Emoji har i skriftlig kommunikation även en anaforisk funktion, vilket innebär att de kan referera tillbaka till någonting som skrivits tidigare i texten. Visuella symboler för något som beskrivits i text tidigare blir mer talande för meddelandets känsla eller innebörd än vad bara ord hade blivit. Den ytterligare meningsskapande funktionen som emoji har i förhållande till den alfabetiska texten kan inte på samma sätt åstadkommas enbart genom text på samma empatiska sätt. När ett meddelande innehåller partier med olika känslolassociationer kan emoji alltså användas för att visa avsändarens inställning till meddelandets olika delar. Deltagarna berättar att de i längre meddelanden använder specifika emoji efter vissa stycken, för att kunna förmedla sinnesstämningen eller känslan kring det tidigare skrivna. Här menar Danesi (2017:83, 87) att emoji genom den sortens användande även kan få en semantisk funktion, det vill säga vara en sorts känslomarkör för de olika delarna av texten.

Mikromakt och måsten

En del av emoji grammatikens kulturella överenskommelse är att man främst använder emoji i positiva och informella sammanhang. Fokusgruppsdeltagarna använder emoji som konnoterar glädje i meddelanden med ett positivt budskap, i syfte att förstärka detta ytterligare. De känner också en oro över att bli missuppfattade som sura eller känslolokalla av mottagaren om de avstår från att använda emoji. Beroende på vilken relation de båda parterna har, påverkas förväntningarna på kommunikationen mellan dem. Detta är särskilt påtagligt i nyare relationer. I relationer som har en bra grund att stå på kan man tillåta sig att ha en mer otrevlig ton gentemot varandra (Asplund 1987b:10). Men då emoji blivit en så självklar del av den skriftliga medierade kommunikationen på peer-nivå, finns det en osäkerhet kring vad utelämnandet av emoji betyder i en informell kontext med någon man inte känner så väl. Denna oro leder i sin tur till att vissa deltagare för säkerhets skull använder emoji för att vara extra tydliga med att de är välvilligt inställda gentemot mottagaren. Genom att lägga till en emoji försäkras de inte bara sin mottagare om att de inte är sura, utan också sig själva om att de varit tydliga med hur meddelandet bör tolkas.

I kommunikation där mottagarens emoji bruk är mer överdrivet än det egna känner deltagarna dock att man ofta måste matcha den andras emoji bruk, för att inte framstå som kall. Viljan att

matcha mottagarens emojibruk för att denne inte ska få ett dåligt intryck väger tyngre än olusten i att behöva avvika från sitt vanliga emoji-användande och använda emoji man egentligen inte gillar.

Emma: Finns det sammanhang där ni känner att nu *måste* jag använda emoji fastän jag kanske inte vill, du använde ju mycket emoji på jobbet till exempel. Men är det någon av er andra som har känt så i andra sammanhang?

Jackie: Ja, när någon skickar gråtande skratt-emojin typ.

Emma: Aa, då måste du skicka tillbaka?

Jackie: Då känns det som att det borde jag också... Borde skicka tillbaka men det tar emot alltså.

Alla: [skratt]

Felicia: Åh (-?-) till det alltså.

Jackie: Eller kan jag tycka om det är med någon bekant som man skriver, men som man ändå är vänskapligt inställd till, men man är inte jättenära vänner och så skickar hen, oftast hon, typ jättemånga hjärtan och hjärtögon-emoji och superglada. Det kan jag tycka blir nästan lite obekvämt, alltså det är överväldigande men jag måste typ ändå ge tillbaka på samma sätt för annars kommer jag framstå som kall.

Felicia & Gloria: Mm.

Jackie: Att det liksom blir för intimt nästan.

Ian: Mm.

Gloria: Att man inte är riktigt så nära fast man måste ändå ge lite tillbaka för annars blir det lite stelt.

Jackie: Exakt.

Gloria: Mm.

Jackie: Exakt så.

Emma: Då tänker man att den här andra personen kommer uppfatta en på fel sätt eller att man är arg fast man inte är det då, att man vill matcha hur de skickar?

Ian: Mm på något sätt. Jag känner att man ofta blir liksom lite inlurad i att dra upp antalet emojis om personen som börjar skriva till en först slänger iväg sju åtta stycken, man bara jävlar nu måste jag skicka fyra fem åtminstone.

Alla: [skratt]

I relationer där den andra plötsligt blir påträngande och går över de gränser man själv känner är rimliga för relationen upplevs hen som dominant. Detta även om hen inte medvetet utövar makt mot en, utan snarare försöker utveckla relationens intimitet på ett sätt som inte uppskattas. En sådan uppvaktning känns påträngande och det enda man kan göra för att åtgärda beteendet är att signalera att man responderar motvilligt. Om det inte fungerar har den andra gjort en maktlös, och det enda återstående alternativet är att övergå till fysiskt våld, tillkalla hjälp eller ge sig (Asplund 1987b:32ff). När någon som inte står en särskilt nära skickar för många intima emoji upplevs det som obekvämt. Men i emoji-grammatikens uppförandekod är det enda alternativet att "ge sig", i den mån att man anpassar emoji-bruket något efter mottagaren i ett försök att mötas på mitten. Oavsett blir det ändå något av en

maktutövning, eftersom man vill få mottagaren att "retirera" genom att exempelvis minska sitt emojiantal.

En generationsexpertis

Huruvida användandet av och antalet emoji känns okej eller inte beror till stor del på kontexten. Thompson & Filik (2016:117) menar att även hur man använder emoticon förändras något efter förhållandet till mottagaren, både vad gäller mängd och vad emoticons får för funktion beroende på vilken relation man har. Vår studies respondenter resonerade i samma spår, de upplevde att graden av formalitet i konversationer till stor del beror på huruvida emoji används. I konversation med vänner eller familjemedlemmar var emoji mer vanligt förekommande, till följd av att språket var mer vardagligt och informellt. I formella sammanhang där deltagarna ville framställa sig som seriösa och mer sakliga valde de att antingen helt avstå från att använda emoji, i synnerhet om mottagaren hade en högre hierarkisk position.

Caisa: Jag kan verkligen relatera till det här att man inte skickar till chefer, eller jag har haft som grej att det gör man inte, men det har jag verkligen nu när jag har jobbat liksom att där är det accepterat att skicka en massa emojis.

Alla: [skratt]

Caisa: Och jag bara såhär eh va, har vi den relationen? Men då gör jag likadant, så här [imiterar puss-emoji].

Alla: [skratt]

Abigail: Men är det inte så att om personen i fråga först gör det, då kan man göra det?

Caisa: Ja exakt, någon måste börja så här break the ice.

Intervjudeltagarna kände att de var tvungna att anpassa sig efter sin chefs emojibruk, oavsett om chefen valde att använda emoji eller inte. Då chefen per automatik har en högre hierarkisk ställning blir hen således den som kan utöva mikromakt genom att sätta standarden för hur kommunikationen ska se ut (Asplund 1987b:22ff). Om chefen väljer att inte skicka emoji kan det kännas lättare för den i lägre ställning att också avstå från att använda emoji. Däremot blir det snarare tvång om chefen använder emoji, då det kan verka otrevligt att inte besvara det. Om någon med högre ställning "bjuder in" någon med lägre ställning till en mer informell konversation, blir det tydligt ett aktivt ställningstagande att neka försöket och istället fortsätta skriva utan emoji.

Det är en del av generationsexpertisen att veta vilket meddelande som passar vilket medium (Turkle 2011:199). I ett formellt meddelande som ska skickas genom e-post, det enligt

respondenterna mest formella digitala mediet, passar sig inte emoji, framförallt inte i en korrespondens där man själv tar första steget. Precis som man i kommunikation ansikte mot ansikte gör en avvägning om vad som känns passande i situationen anpassar fokusgruppsdeltagarna sitt emojibruk efter medium och vilken sorts konversation man för. Vid ett första möte är det exempelvis mindre vanligt att hälsa med en kram för att signalera att man är trevlig och positivt inställd till mötet. I skriftlig kommunikation över e-post väljer respondenterna att utesluta emoji i den första kontakten med någon ny, då det kan kännas oprofessionellt. När relationen efterhand har utvecklats kan det dock kännas okej att skicka emoji. Regelverket för emoji är med andra ord fortfarande under utveckling, avvägningen för vad som känns rimligt i formella diskussioner blir något komplicerad när den professionella konversationen pågår i ett mer informellt medium.

Emma: Men du skickar emojis även till din mäklare?

Felicia: Ja nu gjorde vi det...

Emma: Ja?

Felicia: Men eh...

Jackie: [skratt]

Felicia: Det var därför jag tänkte på det...

Ian: Vilken emoji får mäklaren?

Felicia: ...för hon skickade typ en glad emoji.

Emma: Ja?

Felicia: Och då så gjorde jag det till henne också. Annars är ju det en synnerligen professionell situation. Du vet så här jag ska lägga ett bud på en lägenhet, så gör jag det och sen så skrev hon typ att hon skulle meddela oss. Jag vet inte, det här var en bit in liksom, vi hade ändå pratat rätt mycket...

Felicia visar en viss osäkerhet inför vad hennes emoji-användande gentemot mäklaren egentligen betyder. Det är från början en formell konversation, som har övergått till att bli mer informell allteftersom de blivit mer bekanta med varandra. Det är mediet som avgör graden av formalitet, och meddelandet anpassas därefter. I formella sammanhang, som till exempel i korrespondens över e-post på jobbet, används sällan emoji, och i de fall man vill visa sig trevlig med symbolspråk används istället :). Deltagarna resonerar om hur en glad emoticon inte nödvändigtvis behöver betyda att man är just glad, utan att man snarare bör tolka den som ett leende. En glad emoticon verkar alltså som en indikator på att avsändaren försöker vara trevlig, medan emoji känns för oseriös för professionell kommunikation.

Felicia: Det känns som att emojis har blivit mer och mer liksom accepterat även i de äldre generationerna, mina föräldrar har ju nu också börjat dabble liksom, och sen på jobbet om någon skriver liksom en smiley så skriver man ju en smiley tillbaka.

[...]

Ian: Men gör du det i mejl då också? Eller bara i typ Messenger?

Felicia: Nä nä i mejl, alltså till kollegor och så.
Ian: (-?-)
Felicia: För att liksom, nä jag vet inte, men om någon skriver det, jag är lite såhär i mitt mejlande att man låter den andra personen styra hur...
Ian: Ja.
Felicia: ...hur vi snackar lite och då om de mejlar något slags tecken då gör jag det tillbaka.
Håkan: [skratt]
[...]
Felicia: Jag tror det handlar om vilken typ av mejl jag skriver för det mesta och den tjänsten jag har är ju väldigt serviceinriktad också. Så det skulle jag väl kanske gå så långt som att säga att det passar sig inte riktigt kanske att skicka ut en massa ledsna smileys.
Håkan: [skratt]
Ian: Det känns väl som att glädje är det enda accepterade känslan att ha i ett jobb?
Felicia: Mm.
Ian: Du kan inte vara ledsen eller överraskad.
Emma: Nä.
Ian: Utan att...
Emma: Alltså på jobbet?
Ian: Mm.
Felicia: Nä inte riktigt det jobbet jag har.
Emma: Nä?
Jackie: Jamen för att den smileyn signalerar inte "jag är glad" utan typ "jag är trevlig".
Felicia: Allt är ju inte glad liksom.
Emma: Jaja.
Felicia: Ja, det är mer som att le till någon.
Jackie: Mm.
Felicia: Det är typ det, och det gör ju jag också *konstant* i mitt jobb.

På arbetsplatsen finns en viss förväntan på de anställda, och sättet man kommunicerar. I kommunikation på jobbet är det viktigt att upprätthålla en trevlig ton, vilket kan vara en anledning till att emoji börjat införas som en markör för trevlighet i skriftlig kommunikation även på arbetsplatsen. Felicia ler konstant i sin yrkesroll, något som hon även infört i den medierade skriftliga kommunikationen både med kollegor och i utomstående arbetsrelationer genom emoticon. Införandet av markörer för trevlighet i arbetsrelaterad e-post kan vara ett sätt att undvika missförstånd gällande meddelandets budskap och avsändarens intention. I en konversation ansikte mot ansikte kan man visa att man är trevlig och välvilligt inställd till den andra parten genom att exempelvis le eller nicka instämmande. Införandet av markörer för trevlighet även i formell skriftlig kommunikation kan alltså ses som ett försök att införliva det samtalsmönster som används i kommunikation ansikte mot ansikte.

Församtaligandet av kommunikationen

För att förmedla ilska och andra upprörda känslor utesluts emoji från den skriftliga kommunikationen för att på så sätt markera känslan. Detta är ett sätt att utöva mikromakt och

ett försök att få en reaktion från mottagaren i likhet med hur man i en konversation ansikte mot ansikte exempelvis skulle sluta le eller inte hälsa för att markera att man är arg. Uteslutandet av hälsning blir en bestraffning, som inte hävs förrän mottagaren sonar för det hen gjort (Asplund 1987b:22ff). Genom uteslutandet av emoji i skriftlig kommunikation markeras upprördhet och det blir en bestraffning mot mottagaren att inte skicka emoji.

Emma: Men det här med att vara upprörd på riktigt. Använder ni emoji eller utesluter ni emoji för att visa att ni är upprörda?

Madeleine: Nä, då är det bara punkt [skratt], alltså då...

Karin: Jaa.

Liam: Ja, men det är sant.

Madeleine: Är man jättearg då är det punkt, punkt bara. "Okej", punkt.

Karin: Ja nä, jag använder nog inte heller emoji om jag upprörd på riktigt.

Liam: Men det finns ju de som använder arga gubbar, man ser det på Instagram eller Snapchat.

Madeleine: Ja men när man läser det så ser det så oseriöst ut.

Karin: Jaa.

Liam: Ja, eller hur.

Madeleine: Man tar det inte på allvar riktigt.

Karin: Nä, jag tar inte det på allvar.

[...]

Liam: Jag förknippar emojis med något positivt, oftast något positivt.

Madeleine: Ja, något roligt.

Liam: Ja, det är ingenting du använder...

Karin: För även arga smiley är ju fortfarande i ett skämtsamt syfte kanske...

Liam: Det blir ju en gladare, trevligare, roligare ton med emojis, och då känns det lite kontraproduktivt när man använder dem för att vara sur på riktigt.

Att använda emoji för att visa seriös ilska blir kontraproduktivt, eftersom de generellt används för att ge meddelanden en glad och trevlig ton. För att illustrera att man är arg på riktigt tar man därför bort den markör för trevlighet som emoji utgör, för att visa att man är seriös. Gråtande emoji konnoterar inte heller seriös ledsamhet, utan snarare ironi. Deltagarna använder hellre hjärt-emoji när man till exempel kommenterar någons ledsna meddelande, för att visa att man bryr sig och känner med dem. Det är alltså inte alla känslor som lämpar sig att uttryckas med emoji. När det blir för seriöst eller ledsamt är det bättre att utesluta dem, eftersom sådana känslor är lätta att misstolka vid försök att förmedla med emoji. Det är därför nödvändigt att mottagaren förstår samtalskontext för att kunna tolka meningen i budskapet. För detta behövs en psykologisk förbindelse mellan avsändare och mottagare, som gör att de kan förstå varandra (Jakobson 1974:143f). När man är van vid att en person inte använder emoji, förväntar man sig inte att de ska finnas med i kommunikationen. På grund av den psykologiska förbindelsen och förståelsen för personens emojibruk tolkar man därför inte heller meddelanden som inte har emoji som ett tecken på ilska. Men om man kommunicerar

med någon som vanligtvis är en frekvent emoji-användare och hen plötsligt slutar skicka emoji är det lätt att reagera och misstänka att personen blivit sur.

Emma: Du skulle inte så “nu är jag sur på dig” då tar jag bort emoji-bruket?

Felicia: Nä.

Jackie: Det skulle jag kunna göra.

Gloria: Mm, jag också.

Ian: Jag med, det tror jag.

Emma: Alltså är det lite passiv aggressivitet i att inte använda emoji?

Gloria: Ja alltså hade jag varit sur hade jag ju inte velat skicka en glad gubbe ändå, så att då...

Emma: Nä men du hade inte skickat en arg heller om du...

Felicia: Nä.

Gloria: Nä, då hade jag nog bara varit ganska kall och skrivit...

Emma: Ja?

Felicia: Mm.

Emma: Men det känns kallare då, att i en konversation med någon *inte* använda emoji?

Gloria: Mm, tror det. Det känns lite mer oseriöst eller vad man ska säga att använda emojis...

Emma & Felicia: Mm

Gloria: Om man liksom ska lägga till en emoji för att visa att man är arg, nä det hade jag inte gjort.

Emma: Nä?

Felicia: Nä det känns som att det blir oseriöst.

Gloria: [skratt] Ja.

Felicia: “Nu är jag arg”.

Gloria: [skratt] Ja, nä det hade jag inte gjort.

Emma: Nä?

Felicia: Plus att det avslöjar också för mycket. Det är bättre om man då, ja men lite som om man skulle vara passivt aggressiv att man bara inte använder emoji. Jo, men det gör jag nog också. Fast jag är sällan passivt aggressiv i text, men ja.

Ian: Jag har varit på andra sidan av det där också, jag har skrivit med min flickvän och så bara slutar hon använda emojis och då tänker jag “Shit är hon sur på mig nu, vad har jag gjort?” men så var det bara att hon satt vid en dator och var för lat för att klicka in på Facebook Messenger och använda dem.

Jackie: [skratt]

Ian: Då blev det missförstånd där liksom...

Emma: Ja, aja.

Ian: Det kan ske där också.

Håkan: Men du upplever aldrig det med mig när vi pratar, eftersom jag väldigt sällan använder emojis?

Ian: Nej, men...

Håkan: Du tänker aldrig att jag är sur?

Alla: [skratt]

Ian: Nä, jag vet hur lite du använder det.

I skriftlig kommunikation med Håkan känner Ian ingen osäkerhet för uteblivna emoji. De känner varandra väl, och Ian vet att Håkan varken brukar använda emoji eller vara passivt aggressiv. Däremot trodde Ian att han blev bestraffad genom flickvännens uteblivna emoji, eftersom hon vanligtvis är en aktiv emoji-användare. När man redan känner till hur mottagaren

är som person, förväntar man sig inget annat än att det reflekteras i emoji-bruket. Blir det då en avvikelse i det vanliga beteendet innebär det risk för missförstånd. I en nyare relation, eller i kommunikation med exempelvis en chef, innebär det en svårare balansgång med vad man känner att man "får" använda. Är man väldigt goda vänner behöver man inte vara lika noga med att använda vänliga tilltalsformer (Asplund 1987b:26). Det är relationen till den andra personen som avgör om eller hur mycket man anpassar sig. I kommunikation ansikte mot ansikte kan man le mer eller oftare för att vara säker på att förmedla trevlighet, i skriftlig kommunikation fungerar emoji på liknande sätt. Oavsett måste man känna av hur den andra personen reagerar på kommunikationen och anpassa sig efter den man pratar med.

Jackie: Jag tänker att det handlar om vilken person det är för jag vill ändå känna av den jag pratar med, om den använder emojis.

Ian: Ja.

Jackie: För att det är olika hur man ser på emojis.

Felicia: Mm.

Jackie: Jag skulle till exempel aldrig använda kolon och parentes.

Hannah: Nä.

Jackie: Och no offense, men jag skulle aldrig använda den här skattgråt-smileyn heller.

Alla: [skratt]

Ian: Aldrig?

Jackie: Nä, eller jag kanske har gjort det, typ om den andra personen gör det och jag bara "jag vet inte vad jag ska göra jag hatar den här emojin men jag måste", typ så.

Felicia & Ian: [skratt]

Felicia: Man har ju sina favoriter.

Jackie: Egentligen skulle jag bara vilja skriva "hahahahahaha" typ.

Hannah: Ja.

Jackie: Och då påverkas jag jättemycket av vad den jag pratar med använder, för om jag pratar med någon på Tinder då vill jag känna av hur hen skriver. Typ använder hen en liten bokstav i början av meningen, använder hen emojis eller inte alls...

[...]

Gloria: Man håller inte på och bombar själv med massa emoji om den andra personen inte skriver någonting alls.

Jackie: Nä exakt då kan man jobba mer med utropstecken och sådant.

Alla: [skratt]

Emma: Avväger ni ert eget användande efter den som ni ska skicka till?

Ian: Definitivt.

Jackie: Ja, helt och hållet ja.

Felicia: Nää jag vet inte, jag håller inte med...

Emma: Nä?

Felicia: Jag gör nog inte riktigt det lika mycket. Snarare att det är typ... Alltså jag använder för det mesta emojis men att *graden* jag gör det på, alltså att jag gör mer om den andra gör mer. Men jag använder nog alltid emojis.

Felicia för ett resonemang med sig själv om huruvida hon anpassar sitt emoji-bruk eller ej, det är något som för vår studies deltagare sker så naturligt att man inte alltid tänker på det, precis

som antydningar i icke-medierad kommunikation. I kommunikation med nya personer pågår det ständigt någon form av mottagaranalys, som man sedan till viss del rättar sig efter i den fortsatta kommunikationen. Ett sätt att känna av mottagaren är genom att läsa av de antydningar hen skickar ut, oavsett om de består av emoji i skriftlig kommunikation eller ansiktsuttryck och tonläge i verbala konversationer.

Att visa vem man är

Precis som gester, ansiktsuttryck och röstlägen är personliga blir sättet att uttrycka sig med emoji i skriftlig kommunikation också en markör för ens personlighet och identitet. På sociala medier kan emoji användas som ett redskap för att visa vem man är och spegla den egna identiteten. Men det kan också vara ett sätt att framställa sig själv annorlunda än man är “på riktigt” och, användas för att styra hur mottagaren förstår ens identitet. På sociala medier som exempelvis Instagram skapar användarna ett konto där de kan dela med sig av bilder och beskriva sig själva i en biografi. Valet av bilder som användarna lägger upp kan ses som en del av den intrycksstyrning som Goffman (1959:28) beskriver som skapandet av en fasad. Inramningen är här bunden till mediet Instagram, och består av de detaljer som syns i bakgrunden på bilderna och som inte är kopplade direkt till individen. Genom att iscensätta det egna livet, kopplat till specifika event eller dylikt, kan man framställa sig själv på ett fördelaktigt sätt. Den personliga fasaden utgörs även av detaljer som är intimt förbundna med personen ifråga, som exempelvis kläder och ansiktsuttryck. Emojibruket är en detalj som är intimt förbunden med personen, då det också blir ett uttryck för personligheten i hur emoji används för att framställa det egna jaget.

Jackie: Så finns det emojis som är typ “hipstriga” eller som är lite såhär...

Felicia: Vilka är det?

Jackie: “Hipstriga” emojis är de som är lite fula och obegripliga.

Felicia: Mm.

Jackie: Typ månansiktet.

Felicia: Mm.

Jackie: Eller om man har bild på en trottoar och så har man typ en sköldpadde-emoji och ingen fattar vad det är riktigt, eller så...

Ian: [skratt]

Jackie: “Vad menar du nu?”, liksom.

Likt hur man i verkliga livet väljer kläder, accessoarer eller liknande för att uttrycka personlighet och grupptillhörighet, kan man även på sociala medier som Instagram skapa och upprätthålla bilden av sig själv som exempelvis “hipster” genom att använda emoji som associeras till en viss stil eller subkultur. Bilden av jaget kan vara enklare att styra genom

noga utvalda bilder på Instagram, men kan samtidigt vara svår att upprätthålla ansikte mot ansikte om det inte är en framställning som faktiskt speglar den egna personligheten (Goffman 1959:30f).

Jackie: Plus att jag tycker att användandet det är inte neutralt, alltså om man använder en viss emoji så visar man inte bara hur man känner utan vem man är. No offense, men det är typ därför jag inte använder skrattgråt-emojin

Håkan, Ian & Jackie: [skratt]

Jackie: För jag tycker den är töntig.

Ian & Jackie: [skratt]

Jackie: Och då känns det som att det är töntigt att använda den, om man använder den så är man en tönt och jag vill inte vara en tönt så jag vill inte förmedla det med mitt emoji-användande.

Emma: Ja, men att du känner att *du* identifierar dig inte *med* den emojin?

Jackie: Exakt.

Emma: Så det känns konstigt att använda den?

Jackie: Exakt.

Jaget är inte något konstant, utan något som skapas och omskapas genom att individen framträder och agerar i enlighet med scenen hen befinner sig i. Aktören försöker i största möjliga mån övertyga sina observatörer om att det som visas upp är genuint (Goffman 1959:25, 218). På Instagram, där varje individ har kontroll över den egna jagframställningen, är det lättare att styra sitt framträdande än i interaktion ansikte mot ansikte. Man använder dock inte emoji som inte stämmer överens med den bild man vill framställa av sig själv, i likhet med hur man inte klär sig på ett sätt som associeras till en subkultur man inte vill förknippas med. Studiens deltagare diskuterade hur "obegripliga" emoji var ett uttryck för att vara "hipster", om man kombinerar en bild med en emoji som till synes inte har något som helst med bilden att göra. Förutom att vara ett sätt att styra framträdandet och framställningen av jaget på Instagram, kan det också bli något av ett irritationsmoment. Tvärtemot övertydligheten i att upprepa bilden och/eller bildtexten med speglade emoji blir den "hipstriga" förmedlingen medvetet överdrivet komplicerad.

"De förstår inte grejen"

Trots att det inte finns några förutbestämda regler för hur emoji bör användas i skriftlig kommunikation, är generationen som vuxit upp med emoji undermedvetet införstådda med hur man ska använda dem och när de blir betydelsebärande. Detta märks tydligt när kommunikationen inte utspelar sig mellan personer ur den så kallade emojigenerationen. De som är äldre har också lärt sig använda emoji, men står utanför samförståndet. De har inte vuxit upp med emoji och därmed inte heller deltagit i skapandet av det regelverk som är under

uppbyggnad. Därför saknar de förståelse för många av de antydningar som används inom emoji-generationen. Vår studies deltagare berättade om hur deras föräldrar tycker om att kommunicera i rebusar, eller förstärka en text genom att leta upp emoji som ska förmedla samma sak som de ord som skrivits, något som fokusgruppsdeltagarna menar blir en onödig dubbling. Den äldre generationen saknar, enligt studiens deltagare, också förståelse för att utelämnandet av emoji för emoji-generationen är väldigt talande.

Emma: Men skulle du då kunna medvetet utesluta emoji för att visa att du *är* lite irriterad eller sur i en konversation? Att du medvetet väljer att inte ha med det för att *det* illustrerar någonting?

[...]

Caisa: Jag tror jag gör det med min mamma faktiskt.

Bea: Aa...

Caisa: Aah, det tror jag att jag kan, om hon skriver nånting... Alltså ja, bara för någon vecka sen så skrev hon om någonting som är väldigt jobbigt för mig, och sen var det typ, mamma skrev någonting väldigt såhär "Blicka framåt, ta det lite chill"...

Dahlia: Just det...

Caisa: ...något sånt skrev hon, typ "Var lite laid back", och jag bara: "Aa fast nu är det lite djupare än så", så la hon till lite emojis och då svarade jag bara "Japp". För jag kände att "Näe, hon ska fan inte få..." , då vill jag markera. Men det fattade ju inte hon så mitt budskap kom ju inte fram.

Avsaknaden av emoji är enligt respondenterna inte avgörande för den äldre generationens förståelse av budskapet, vilket är en markant skillnad från deras egen uppfattning. Det råder inte heller samförstånd om huruvida emoji alltid måste betyda något eller inte.

Emoji-generationen, som snarare använder emoji för att tillföra en viss känsla eller skapa associationer hos mottagaren genom att anspela på gemensamma associationer, lägger inte alltid så stor betydelse vid exakt vad emojin symboliserar. Deltagarna resonerar kring hur den äldre generationen är mycket mer fokuserad vid den enskilda visuella representationen av objektet eller ansiktsuttrycket.

Ian: Ibland tycker jag det är kul att försöka lura min mamma så tar jag någon av de emojisen som är längst bak till höger innan flaggorna precis, slänger in den i slutet på meddelanden och hon fattar *ingenting*.

Alla: [skratt]

Ian: Hon försöker tolka det...

Felicia: Gör du det?

Ian: Ja ibland, och hon bara "Va vad är det där för något?"

Alla: [skratt]

Vi kan också se en skillnad i hur fokusgruppsdeltagarna hanterar det faktum att den äldre generationen inte förstår "reglerna" för emojibruk. Ian utnyttjar det för att på ett skämtsamt sätt försöka förvirra sin mamma, och Caisa blir irriterad för att hennes mamma inte fattar att

hon är arg när hon plötsligt utesluter emoji ur konversationen. Att uteslutandet av emoji är en markör för ilska är något som emoji-generationen tillsammans kommit överens om, och är därför en del av det regelverk deras föräldrar står utanför. Föräldrarna förstår inte heller att emoji inte måste vara betydelsebärande, utan tror att en emoji ska symbolisera något som redan framgår i meddelandet. Men inte bara i emoji-bruket skiljer sig emoji-generationen från den äldre generationen. Studiens deltagare förklarar att de i kommunikation med andra inom emoji-generationen har slutat skicka långa, omfattande meddelanden och istället gått över till att skicka många kortare meddelanden.

(Fokusgrupp 3)

Karin: Men om man skickar ett längre sms med flera meningar och det handlar om lite olika saker så kan det vara ett hjärta på nånting och en... tumme upp.

Liam: Men det är sällan man skriver långa meddelanden nuförtiden.

Karin: Jo men typ till mamma och pappa blir det så, de förstår inte grejen med att jag skickar många sms.

Emma: Nä, okej.

Karin: De tycker bara det är jättekonstigt och bara, du vill ju prata om en sak liksom.

Alla: [skratt]

(Fokusgrupp 1)

Dahlia: Men jag skriver ju, alltså jag försöker få det som en vanlig konversation genom att skriva typ "hmm", och sen skickar jag det och sen bara "vet inte" skickar det, sen bara "kanske", skicka det, alltså att det blir...

Caisa: Det är någonting jag stört mig på att jag själv gör, för jag känner igen det att jag skriver liksom, egentligen hade jag kunnat skriva ett meddelande men ändå skriver man som man tänker, som man pratar, och då märker man att det är många meddelanden för dem att ta igen. Det hade bara kunnat vara ett meddelande som man liksom bara suttit med och lagt ner lite mer tid på.

Dahlia: Men det orkar man inte, man vill ju hålla en vanlig konversation.

När respondenterna skickar sms till någon som inte ingår i emoji-generationen tar de hänsyn till det skrivsätt som den äldre generationen själva använder, och då återgå till att skriva längre, mer sammanfattade meddelanden. I konversation med andra ur emoji-generationen är det istället vanligt att bryta upp meddelanden i kortare avsnitt. Resultatet blir en konversation som till stor del liknar ett samtal ansikte mot ansikte, då det som gör samtalet till ett samtal är förhållandet att parterna turas om att prata (Asplund 1987a:125). Fokusgruppsdeltagarna delar hellre upp skriftlig kommunikation i flera korta meddelanden, än att skriva dem långa och monologliknande, när de pratar med varandra på peer-nivå. De har fört in att tala turvis även i skriftlig kommunikation och vill få det att fungera som ett verbalt samtal genom att skriva som man pratar. Församtaligandet av den skriftliga kommunikationen i form av flera korta

meddelanden kan också bero på att emoji-generationen är van vid att hålla flera medierade konversationer igång samtidigt, och få snabba svar direkt.

Även i vårt till synes mest automatiska och oflekterade beteende sänder vi konstant ut antydningar till vår omgivning. Dessa antydningar används som en sorts ledtråd eller tecken, i all mellanmännisklig interaktion. Ett telefonsamtal upphör exempelvis inte bara genom att man slutar prata. Istället måste ett sådant avslut förberedas, så att alla är överens om att samtalet går mot ett slut. Innan man lägger på bör man förbereda avslutningen genom att "passa" i konversationen och på så sätt inte tillföra något nytt. Om den andra personen också väljer att passa kan konversationen därefter avslutas (Asplund 1987a:125f). I skriftlig kommunikation är förutsättningarna för kommunikationen något annorlunda. Eftersom allt som skrivs sparas som en enda lång, fortlöpande konversation, blir gränserna för varje enskild konversation inte lika tydliga. Vår studies deltagare visar dock på samförstånd gällande markörer för när ett samtal går mot sitt slut i, samt hur emoji blir ett uttryck för församtaligandet av skriftlig kommunikation.

Rakel: [...] om man har pratat lite grann och så pallar jag inte prata mer så bara pratpratprat så äntligen så skriver de inte med en *fråga* i slutet och det är då jag bara "okej" så skickar jag bara en glad smiley.

Pamela: Ja men det var ju det jag menade! Med att säga hejdå.

Rakel: Jaha?

Nadia Ja, jag...

Pamela: Ja.

Rakel: Så bara "Så! Hejdå!"

Pamela: Så svarar man inte på det för man orkar inte skicka en massa emojis mellan varandra.

När studiens deltagare inte har något mer att tillägga, eller bara vill bekräfta att de har tagit emot informationen, skickar de meddelanden bestående av enbart emoji. Sådana meddelanden kan fungera som ett förberedande avslut, då det inte nödvändigtvis frambringar ytterligare respons. Det blir då en passning i konversationen att bara skicka emoji, eftersom det inte kräver något svar tillbaka. Efter meddelanden som består av enbart emoji kan samtalet sedan avslutas. Att bara skicka emoji kan därför fungera både som en passning och som en avslutning.

Emojikulturens känslomässiga expertis

Studien visar att det finns en kultur kring emojibruket, med en egen grammatik och förhållningsregler för användandet av dem. Deltagarna har med hjälp av emoji hittat ett sätt att föra in känslor och intimitet i skriftlig kommunikation, och således kommit över den förlust som Turkle (2011) befarade skulle innebära en negativ utveckling för deras förmåga att förmedla känslor. Emojikulturen är inte en färdigetablerad praxis, utan en process under utveckling. Införandet av emoji innebär ett sätt att förmedla icke-verbala antydningar och sådant som ord inte räcker till för, en aspekt som är essentiell för alla former av kommunikation. Mellanmänskliga samtal är komplexa och kräver antydningar som förstärker språket för att de ska bli emotionella. Det gäller all sorts kommunikation, och för att kunna förmedla emotioner och intimitet krävs det därför ett verktyg för att kunna uttrycka antydningar även i skriftlig kommunikation.

Emojikulturen innefattar såväl grammatiska regler för hur emoji används i skriftlig kommunikation som för när de bör uteslutas. Även uteslutandet av emoji innebär en antydning och ett sätt att förmedla känslor som ilska, ledsamhet och besvikelse på peer-nivå inom emojikulturen. Det är ett sätt att utöva mikromakt och få mottagaren att förstå känslan man vill förmedla. Dock begränsas inte mikromaktsutövande genom emoji till förmedlandet av ilska, utan sträcker sig till varje del av kommunikationen i likhet med antydningar i all övrig kommunikation. Studiens deltagare anpassar sig hellre när de märker att deras emojibruk skiljer sig från den person de kommunicerar med, snarare än att försöka få mottagaren att ändra på sitt emojibruk. Framförallt i nya relationer kan det vara svårt att tolka varandra om man inte kommunicerar på ett liknande sätt. Relationen till mottagaren avgör hur förväntan på kommunikationen ser ut, och hur emoji används i samtalet. I skriftlig kommunikation där man inte ser mottagaren bedöms emojibruket på ett liknande sätt som när man drar slutsatser om en person utifrån hur hen ser ut och för sig i kommunikation ansikte mot ansikte.

Emoji tillför generellt en positiv och lättsam stämning till ett meddelande och används därför inte för att förmedla ilska eller ledsamhet. Att använda emoji i känsliga eller seriösa situationer blir därför kontraproduktivt och förvirrande. Men även mediet påverkar emojibruket och vilka uttrycksformer som känns passande. Att veta vilket meddelande som passar vilket medium är en del av generationsexpertisen som Turkle (2011:199) menar att den

här åldersgruppen besitter. Det gäller också för avvägningen av vilka medier och konversationer som tillsammans blir för formella för emoji. Olika regler gäller för hur man inleder en konversation beroende på medium och mottagare. När respondenterna själva tar första steget att höra av sig till exempelvis en potentiell ny arbetsgivare via e-post utesluts emoji helt, för att invänta hur personen i den högre hierarkiska positionen använder emoji. Här innebär uteslutandet av emoji inte att man vill förmedla ilska, utan snarare konnotera professionalitet. Dock anpassar man sig generellt efter hur personen i högre hierarkisk ställning använder emoji i den fortsatta kommunikationen, en mikromaktsutövning där hierarkin styr emoji bruket. I en ny kontakt med en person på peer-nivå i ett mer informellt medium, som sms, är det tvärtom oerhört viktigt att direkt använda emoji som markör för trevlighet. I en såpass ny vänskaplig relation har man inte råd att verka otrevlig (Asplund 1987b:26). Men i mer formella medium finns inte samma förväntan på användandet av emoji. Därför upplever man inte heller att frånvaron av emoji är en antydning på otrevlighet eller kyla i exempelvis e-post, oavsett relationen till mottagaren. Både medium och relationen till mottagaren är avgörande för hur man använder emoji som ett sätt att skapa och bibehålla rätt avstånd till den andra personen. Emoji används som markör precis som man med fysisk kroppskontakt visar hur nära man vill vara en annan person i olika situationer.

Komplexa känslor som är svåra att sätta ord på kan i vissa fall istället förmedlas enbart genom emoji. Det kan också vara ett sätt att förmedla att en konversation går mot sitt slut, eller vara en markör för att man läst och tagit del av ett budskap. Dessa är komplexa antydningar som man inom emojikulturen lärt sig att tolka, i likhet med hur man lärt sig förstå exempelvis fysiska gester i kommunikation ansikte mot ansikte. Beroende på i vilket sammanhang en emoji används kan den få många olika funktioner för texten, men framförallt hjälper den till att förmedla i vilken kontext den bör förstås. Särskilt i ironiska sammanhang, som är svåra att förmedla utan icke-verbala uttrycksätt, är emoji en mycket viktig uttrycksform. Deltagarna nämnde flera olika emoji som markörer för ironi, vilka alla byggde på interna konnotationer som i en specifik kontext fick en viss betydelse, men som i andra sammanhang hade andra konnotationer. Att ha interna emoji som har en specifik betydelse endast för en enskild relation är, förutom ett humoristiskt inslag i kommunikationen, ett uttryck för intimitet och ett sätt att minska avstånd i relationen. Interna emoji blir en del av förståelsen i den psykologiska förbindelse som Jakobson (1974:143f) menar behövs för att avsändare och mottagare ska förstå varandra. Att förstå vad emoji betyder i olika situationer är en del av generationsexpertisen och emojigrammatiken.

Respondenterna visade även på en medvetenhet om skillnader mellan det egna emoji-bruket och deras föräldrars bruk. Som en del av generationsexpertisen kring medierad kommunikation har ett komplext ramverk för hur emoji kan användas utvecklats, och deltagarna använder själva emoji som ett komplement till skriftspråket. Deras föräldrar använder snarare emoji för att duplicera ord i det skrivna meddelandet, något som vår studies deltagare anser onödigt och störande. Deltagarna kan inte heller förmedla ilska genom att utesluta emoji i kommunikation med föräldrar, då uteslutandet av emoji inte fungerar som en meningsskapande antydning för föräldrarna.

Av studien framgår att emoji kan användas för att visa personlighet och förmedla identitet i skriftlig kommunikation och på sociala medier. De blir en spegling av identiteten och ett sätt att uttrycka sin personlighet på tillsammans med skrift. Men emoji kan också användas för att upprätthålla en önskad bild av sig själv, genom de befintliga konnotationer till en viss stil eller subkultur vissa av dem har. Studiens deltagare ser emoji som ett sätt att tolka andras personligheter och undviker själva de emoji vars konnotationer de inte vill förknippas med, utifrån den subkultur emoji generellt tillhör.

Vår studie har visat att i kommunikation med peers har deltagarna en gemensam emoji-kultur som möjliggör för dem att införa känslor och överbrygga problemet med avsaknaden av intimitet i medierad kommunikation. Turkle (2011) har påvisat ett viktigt problem som uppkommit till följd av den ökade medieringen av kommunikationen, men vi menar att man inte okritiskt kan ansluta sig till tanken om att något gått förlorat. Istället visar vår studie att deltagarna hittat ett sätt att förmedla komplexa känslor och intimitet genom införandet av emoji. Den känslomässiga dimensionen av medierad kommunikation är så viktig att man, istället för att ge upp tanken om den, använder emoji som ett verktyg för att hantera problemet. Känslöförmedlingen i den skriftliga medierade kommunikationen har inte gått förlorad. Emoji visar hur man istället för att ge upp kan hitta nya alternativa vägar för att ge uttryck för känslor och intimitet i mellanmännsliga relationer även i en digitaliserad värld.

Referenser

- Alshenqeeti, H. (2016). Are Emojis Creating a New or Old Visual Language for New Generations? A Socio-Semiotic Study, *Advances In Language And Literary Studies*, 7, 6, pp. 56–69.
- Asplund, J. (1987a). *Det sociala livets elementära former*. Göteborg: Korpen.
- Asplund, J. (1987b). *Om hälsningsceremonier, mikromakt och asocial pratsamhet*. Göteborg: Korpen.
- Brennen, B. (2017). *Qualitative research methods for media studies*. Second edition New York: Routledge.
- Danesi, M. (2017). *The semiotics of Emoji: the rise of visual language in the age of the Internet*. London: Bloomsbury Academic, An imprint of Bloomsbury Publishing Plc.
- Ehn, B. & Löfgren, O. (1982). *Kulturanalys: ett etnologiskt perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber Förlag.
- Ehn, B. & Löfgren, O. (2001). *Kulturanalys*. 2., [omarb.] uppl. Malmö: Gleerup.
- Giddens, A. (1995). *Intimitetens omvandling: sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Nora: Nya Doxa.
- Goffman, E. (2009). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. 5. uppl. Stockholm: Norstedts.
- Jaeger, S R. & Ares, G. (2017) Dominant meanings of facial emoji: Insights from Chinese consumers and comparison with meanings from internet resources, *Food Quality And Preference*, 62, pp. 275–283.
- Jakobson, R. (1974). *Poetik och lingvistik: litteraturvetenskapliga bidrag*. Stockholm: PAN/Norstedt.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Skovholt, K., Grønning, A., & Kankaanranta, A. (2014). 'The Communicative Functions of Emoticons in Workplace E-Mails: :-)', *Journal Of Computer-Mediated Communication*, 19, 4, pp. 780–797.

Stevens, J., Waites, S F., & Denton, J. (2016). Show Me How You Feel: The Use of Emojis to Measure Consumer Emotions, *Society For Marketing Advances Proceedings*, pp. 40–41, Business Source Complete.

Thompson, D. & Filik, R. (2016). Sarcasm in Written Communication: Emoticons are Efficient Markers of Intention, *Journal Of Computer-Mediated Communication*, 21, 2, pp. 105–120.

Turkle, S. (2011). *Alone together: why we expect more from technology and less from each other*. New York: Basic Books.

Østbye, H. (2004). *Metodbok för medievvetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi.